

TURISTIČKO NASELJE BABIN KUK

Geneza urbanističkog razvoja

Na krajnjem sjeverozapadnom dijelu poluotoka Lapad, na Babin Kuku u najskorijoj budućnosti sagradit će se turističko naselje za oko 5.000 turista. To će biti novi suvremeni dio grada i ne samo po urbanističko arhitektonskom tretmanu već i po opremljenosti koja bi bogatstvom sadržaja omogućila kompletne usluge onim koji tu borave. Na taj način, intencija je donekle prejudicirati zadržavanje turista na tom prostoru, pa je u tu svrhu zamišljeno u sklopu tog turističkog naselja izgraditi 'Centar' turističkog karaktera koji bi trebao oteretiti centar starog grada, a posjećivat će ga pored stacioniranih turista i oni sa ostalih područja grada kao i građani. (Marinović, 1971.)

**BOŽO
BENIĆ**

Nakon opsežnog postupka izrade programa arhitektonsko-urbanističkog natječaja za rekonstrukciju zone Mali Stradun na Babinu kuku Povjerenstvo Grada Dubrovnika prihvatilo je Zaključkom od 15. studenog 2017. njegov konačan prijedlog. Od prosinca 2016. do kraja listopada 2017. Povjerenstvo je održalo niz sastanaka na kojima su uz njegove članove imenovane od strane Gradskog vijeća sudjelovali predstavnici Društva arhitekata Dubrovnik kao izrađivača programa, kao i predstavnici investitora i vlasnika poslovnih prostora Udruge *Mali Stradun* i *Valamar rivijere d. d.* Inicijalni prijedlog programa financirala je skupina vlasnika okupljenih oko Udruge *Mali Stradun* te je on već na početku dostavljen svim stranama uključenima u rad Povjerenstva. Cilj rada Povjerenstva bio je definirati programske uvjete koji bi rezultirali konsenzusom svih zainteresiranih strana oko pristupa tretmanu zone Maloga Straduna, zadovoljiti njihove suprotstavljene zahtjeve te verificirati konačan prijedlog programa. Kako bi se uključila i

TURISTIČKI KOMPLEKS BABIN KUK, 1969.;
IZVOR: PROJEKT JUŽNI JADRAN. DUBROVNIK –
BABIN KUK. URBANISTIČKI PROJEKT, 1969.

JAVNI SADRŽAJI:

C1 SEZONSKI CENTAR (UPRAVA, BANKA,
POŠTA, AGENCIJE, RESTORANI, TRGOVINE,
LJETNA POZORNICA, CENTRALNA PLAŽA)

C2 CJELOGODIŠNJI CENTAR (DVRANE,
KLUBOVI, ZIMSKI BAZEN, RESTORANI,
TRGOVINE, PLAŽA, LUKA)

C3 PJEŠAČKA ULICA (SPECIJALIZIRANI
RESTORANI, TRGOVINE, TERASE, IGRE NA
OTVORENOM)

CK KONGRES CENTAR (KONGRES DVORANE,
RESTORAN, KLUBOVI, TRGOVINA)

K1 KLUB MLADIH

K2 NOĆNI KLUB

L1 JAHTING KLUB SOLITUDO, LUČICA

L2 KLUB ELITE – LUČICA

SMJEŠTAJNI KAPACITETI:

CJELOGODIŠNJE POSLOVANJE – **AN** VISOKA
KATEGORIJA (1.550 LEŽAJA)

SEZONSKO POSLOVANJE – **B** SREDNJA
KATEGORIJA (1.600 LEŽAJA)

D NIŽA KATEGORIJA (1.500 LEŽAJA)

E APARTMAN SISTEM (312 LEŽAJA)

F VAN KATEGORIJE (800 LEŽAJA)

zvoja Babina kuka i uopće na nekadašnje vrlo studiozne modele urbanističkog planiranja i projektiranja u osjetljivim kulturno-povijesnim ambijentima. Takvi su modeli u slučaju Maloga Straduna rezultirali važnim konceptijskim iskoracima u uku-

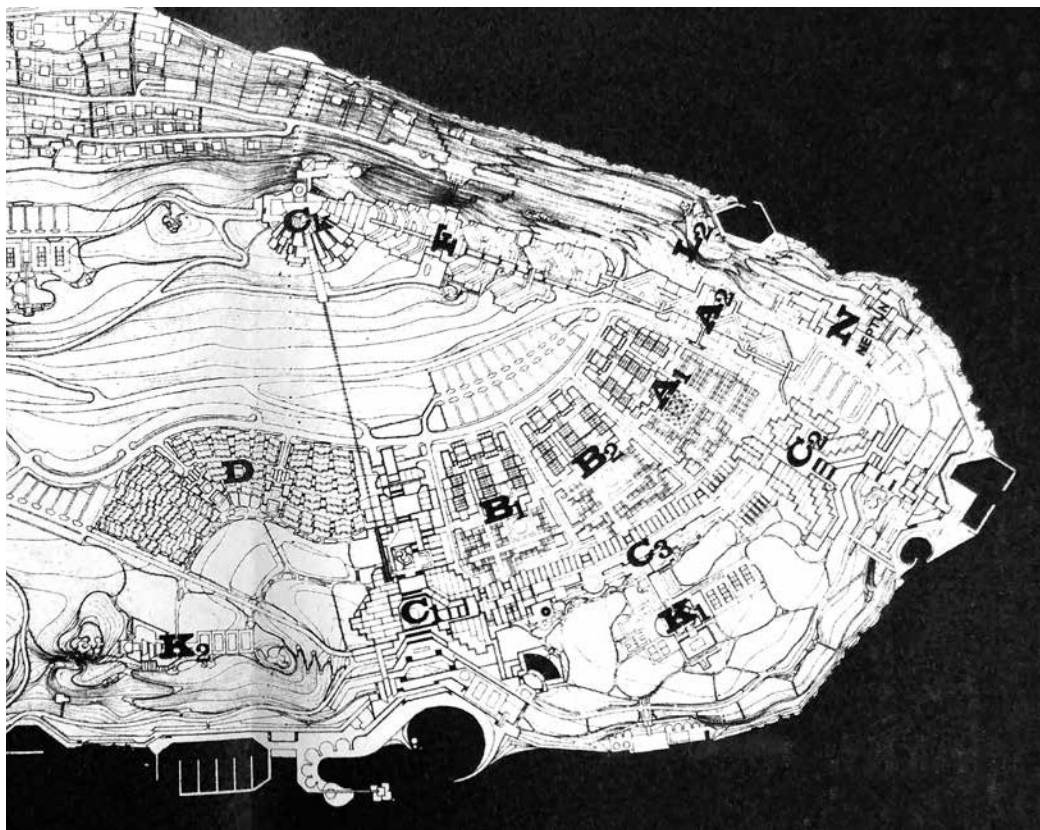
ponj turističkoj ponudi grada, a konotacijama otvorenosti i interakcijom s lokalnom zajednicom postavili nove metodološke okvire u složenom procesu projektiranja i oblikovanja javnog prostora.

MAKETA TURISTIČKOG KOMPLEKSA BABIN KUK; IZVOR: ARHITEKTURA, 104/1969.

1: STRATEŠKO PLANIRANJE GRADA

Na zajedničkoj sjednici Skupštine Općine Dubrovnik održanoj 26. ožujka 1969. potvrđen je i prihvaćen Generalni urbanistički plan Dubrovnika, jedan od prvih strateških dokumenata prostornog ra-

zvoja dubrovačkog područja. Dokument je počivao na smjernicama ranije izrađenog Plana Južni Jadran¹ a nositelji izrade bili su Urbanistički institut SR Hrvatske iz Zagreba, švedska tvrtka Sweco sa suradnicima iz Danske te stručne ekipe Instituta za ekonomiku turizma iz Zagreba i Zavoda za ekonomiku i planiranje iz Dubrovnika. Planu koji je pokrivao uski obalni pojas u dužini od oko 35 km (od Brsečina na sjeverozapadu do Čilipa na jugoistoku) prethodila je izrada niza studija i eksper-

¹ Plan Južni Jadran (1964. – 1968.) obuhvaćao je teritorij više tadašnjih republika, od Hrvatske preko Bosne i Hercegovine do Crne Gore, a razmatrao je obalno područje od Makarske do jugoslavensko-albanske granice, uključujući dolinu rijeke Neretve i grad Mostar. Na izradi plana sudjelovali su urbanistički instituti triju republika čiji je teritorij djelomično zahvaćao, uz velik broj ustanova i pojedinačnih stručnjaka iz ondašnje Jugoslavije i inozemstva, a sve uz financijsku podršku Programa razvoja Ujedinjenih naroda.

tiza o povijesnim faktorima razvoja te prirodnim i društveno-ekonomskim obilježjima dubrovačkog kraja. Nadalje, izvršena je i detaljna inventarizacija građevnog fonda, a proveden je i popis stanovništva kojim je ustanovljeno kako na predmetnom području živi oko 36.000 ljudi. No procjene su ukazivale kako će turistički sektor s vremenom postati glavni pokretač privrede, što će posljedično uzrokovati nezaustavljivu imigraciju. Stoga je glavna planska odrednica bila osigurati pretpostavke za razvoj grada koji bi do 1990. imao 85.000 stanovnika, zbog čega je trebalo računati i na značajno povećanje ukupnog broja smještajnih kapaciteta.

S ciljem očuvanja prostornih rezervi i zaštite pejzaža buduća koncentrirana iz-

gradnja planom je bila raspoređena u tri zone – na užem području grada i Rijeke dubrovačke, u zapadnoj zoni od Rijeke dubrovačke do Brsečina te na istočnim predjelima koji su obuhvaćali Župu dubrovačku i Cavtat sa zračnom lukom. Razmještaj glavnih funkcija pritom je definiran tako da se omogući funkcionalna autonomija svake pojedine zone, pa su ondje bila planirana i radna mjesta i stambena naselja.² Drugim riječima – glavni cilj prvog dubrovačkog GUP-a bio je definirati buduću namjenu površina u skladu s programom društveno-ekonomskog razvoja, usmjeriti izradu detaljnih urbanističkih planova i time osigura-

² Plan prepoznaje kako je uže područje grada prostorno limitirano i velikim dijelom izgrađeno, pa predviđa izgradnju stambenih naselja u Župi dubrovačkoj, Orašcu i Rijeci dubrovačkoj. Također, u daljnjim etapama razvoja izvan planskog perioda prostorne rezerve osigurava na Srdu i iznad Gornjeg Zatona.

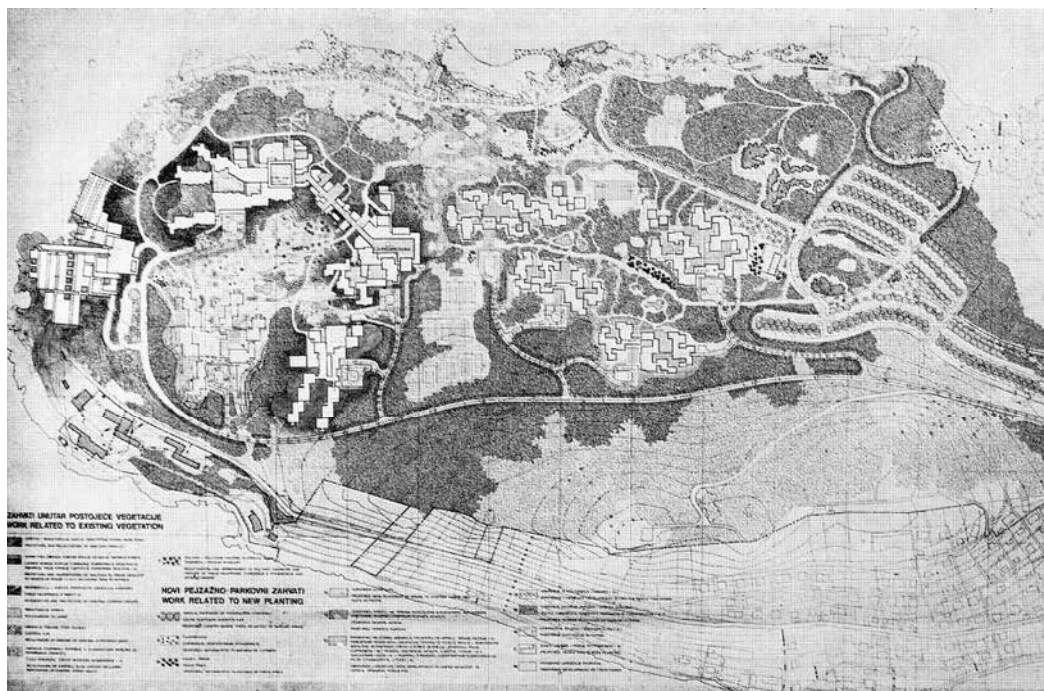
ti kontrolu i provedbu korištenja planom obuhvaćenog prostora. U takvim je okolnostima prostor Babina kuka, jedine neizgrađene³ prostorne cjeline na užem gradskom području, prepoznat kao *zadnja mogućnost da Dubrovnik dobije turističke kapacitete određene kvalitete, koji odgovaraju njegovom turističkom renomeu i do sad postignutoj afirmaciji na tržištu*. Stoga je upravo ondje planirana izgradnja turističkog naselja kapaciteta od oko 5.000 kreveta.

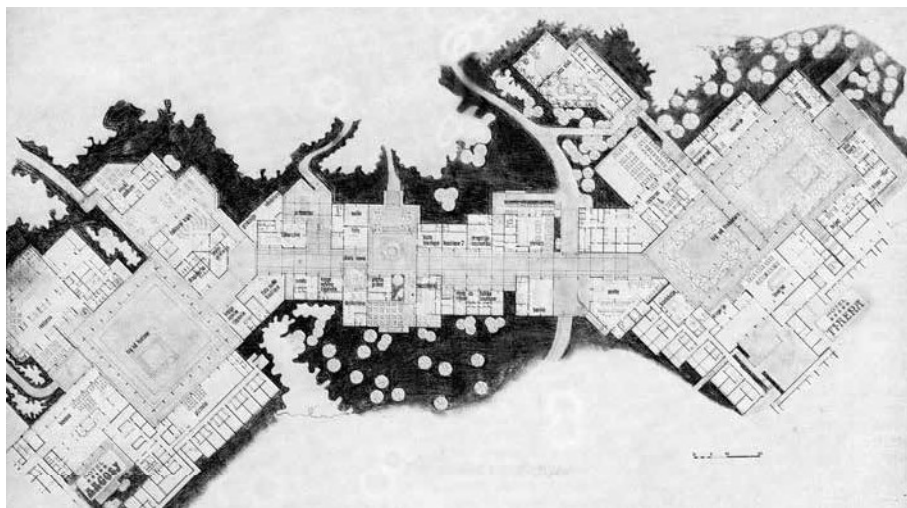
2: URBANISTIČKI PROJEKT BABIN KUK

Urbanistički projekt Babin kuk prva je cjelovita urbanistička razrada jedne prostorne cjeline nakon usvajanja GUP-a. S

³ Postojeća izgradnja na Babinu kuku u to je doba zauzimala svega 36 od ukupno 135 ha površine.

HOTELSKO TURISTIČKI CENTAR DUBRAVA – BABIN KUK, POLOŽAJNI NACRT; IZVOR: ČOVJEK I PROSTOR, 286/1977.

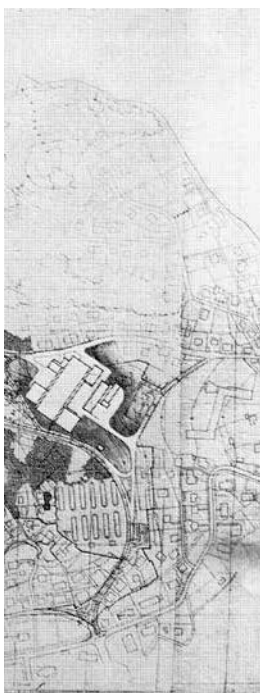
TLOCRT CENTRA NASELJA – MALI STRADUN; IZVOR: ČOVJEK I PROSTOR, 286/1977.

izrdom plana⁴ započelo se već u svibnju 1968., nedugo nakon što su definirana osnovna polazišta plana višeg reda. Glavni cilj bio je postaviti preduvjete za budući razvoj ne samo ekskluzivnog turističkog naselja već i novog društveno-rekreacijskog centra koji bi rasteretio povijesnu jezgru, a gradsko tkivo dopunio sadržajima kompatibilnima potrebama stanovništva. Pritom su određena dva konceptijska kriterija – maksimalno respektiranje postojećeg vegetacijskog sloja i zaštita obalnog po-

dručja. Ono je, naime, bilo predodređeno za sadržaje rekreacijske namjene i ni u kojem slučaju nije bilo dozvoljeno opteretiti ga izgradnjom. Zato je u planu i stajalo kako se *ne smije ponoviti način izgradnje hotela Neptun, koji je cijelom lapadskom području i okolnim morskim prilazima nametnuo neprihvatljivu vizuru.*⁵ Koncept je naposljetku rezultirao uspostavom četiriju prostornih zona – zone postojećeg stanovanja, zone novog stambenog naselja, slobodnih neizgrađenih površina i zone obalnog područja. Postojeća stambena izgradnja zadržana je u zatečenim granicama, dok je ona nova predviđena na istočnim padinama Babina kuka, i to kao zaokružena prostorna cjelina u funkcionalnom kontaktu s postojećim stambenim područjem. Obala je pak u cijeloj svojoj dužini namijenjena maritimnoj rekreaciji, što je podrazumijevalo izgradnju i uređenje kupališta, lučica, izletničkih pristaništa, športskih terena i parkov-

4 Nositelji izrade ponovno su bili Urbanistički institut SR Hrvatske iz Zagreba, švedska tvrtka Sweco sa suradnicima iz Danske te stručne ekipe Instituta za ekonomiku turizma iz Zagreba i Zavoda za ekonomiku i planiranje iz Dubrovnika. Na čelu autorskog tima bili su Neven Kovačević, Zvonimir Krznarić, Berislav Šerbetić, Ole Helveg, Staffan Lindberg i Lars Helweg.

5 Hotel *Neptun* projektirao je Mišo Salatić (Projektni biro *Arhitekt*, Dubrovnik). Hotel je izgrađen tijekom 1961. i 1963., a izvođači radova bili su građevinska poduzeća *Neimarstvo* iz Trebinja i *Dubac* iz Dubrovnika.

nih površina, a na koje bi se nadovezale građevine javnog karaktera.

Turističko naselje zamišljeno je na slobodnim površinama dublje prema unutrašnjosti poluotoka, i to na onim lokacijama na kojima je bilo teže realizirati društveno-rekreativne zone, ali zato s mrežom javnih prostora dostupnih svima i pod jednakim uvjetima neovisno o tome je li riječ o lokalnom stanovništvu ili turistima. Budući da je u fokusu bila dugoročna eksploatacija u turističkoj namjeni, planski je trebalo ispitati mogućnosti maksimalno ostvariva privrednog efekta, odnosno osigurati smjernice za razvoj onih aktivnosti koje će rezultirati produljenjem boravka. Nadalje, trebalo je iznaći optimalan odnos između broja posjetitelja i veličine prostora koji se organizira, a da prostor istodobno i poveća svoju aktivnost i da ga se očuva. Upravo su zato najvrjedniji predjeli Babina kuka predviđeni za tzv. *dnevni boravak* na otvorenom.

Projektom su naposljetku planirana dva centra povezana pješačkom ulicom dužine 330 metara, a uzduž koje se nižu javni sadržaji. Istočni centar zamišljen je kao ulazni punkt koji će okupljati administrativne i javne službe, a uz to imati karakter sezonskog centra s restoranima, klubovima i ljetnom pozornicom. Zapadni centar pozicioniran je uz smještajne kapacitete predviđene za cjelogodišnje poslovanje, zbog čega su njegovi sadržaji nužno morali biti podređeni tome. Tako su osim trgovačkih, zanatskih i klupskih prostora ondje bili planirani i noćni bar, restorani, gimnastička dvorana i zimski bazen. Što se pješačke ulice tiče, projektanti su zamislili da nju s jedne strane prati niz specijaliziranih trgovina, restorana i zabavnih centara, a s druge športsko-rekreativne površine. Pritom je intencija bila

da ulica *poprimi karakter Straduna u pogledu okupljanja, uz maksimalnu raznovrsnu ponudu od trgovine do zabave, a sve radi rasonode i povećanja potrošnje.*

3: TURISTIČKO NASELJE BABIN KUK

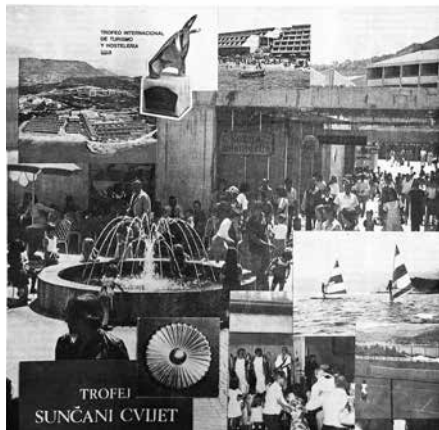
Tek nakon što su ostvarene sve planske pretpostavke, pristupilo se izradi projekta budućeg turističkog naselja. U međuvremenu se u financiranje uključila Međunarodna banka za obnovu i razvoj, što je donijelo dvije novosti. Prvo, tim projektanata i konzultanata proširen je na međunarodnu razinu, i drugo, turističko je tržište iznova detaljno istraženo, a na osnovu pribavljenih rezultata investicijski program djelomično korigiran. Početkom 1972. odabran je projektni tim na čelu s tvrtkom E. D. Stone iz New Yorka. Tako je u SAD-u započeo studiozan postupak programiranja, planiranja i projektiranja jednoga od najsloženijih turističkih kompleksa takve vrste u svijetu.⁶

Preliminarnim istraživanjima utvrđeni su parametri koji će kasnije odrediti daljnja konceptijska polazišta. Prije svega, gostu je trebalo osigurati dojam boravka u prirodnom ambijentu, ponuditi mu raznovrsne mogućnosti za rekreaciju, zabavu

⁶ Design tim: Edward Durell Stone, INC, New York – arhitektura, urbanizam; A.B. *Centar 51* Zagreb – arhitektura, urbanizam; Edward D. Stone, Jr. & Associates, P. A. Florida – urbanizam, oblikovanje okoliša, hortikultura; Bovay Engineers, Inc, Huston – instalacije; A.P.Z. *Plan*, Zagreb – statika; Monk & Dunstone Associates, London – troškovi; Projektni tim: A.B. *Centar 51* Zagreb – arhitektura, urbanizam; Edward Durell Stone, INC, New York – arhitektura, urbanizam; Edward D. Stone, Jr. & Associates, P. A. Florida – urbanizam, oblikovanje okoliša; *Monter* P.B. Zagreb – instalacije; A.P.Z. *Plan*, Zagreb – statika, planovi oplate; *Hidroprojekt* Zagreb – ceste, pomorski radovi; Urbanistički institut SRH – hortikultura, oblikovanje okoliša; Bovay Engineers, Inc, Huston – instalacije; *Investprojekt* Zagreb – troškovi; Mnk & Dunstone Associates, London – troškovi; Investitor: H.T.C. *Babin kuk*, Dubrovnik; International bank for reconstruction & development, Washington, D.C.; Privredna banka, Zagreb; Dubrovačka banka, Dubrovnik; Priprema dokumentacije za gradilište i izvedba: *Ingra*, Zagreb – pripremni radovi; *Hidroelektra* Zagreb – glavni izvođač; *Slovenijales* Ljubljana – unutrašnje uređenje; *Poslovno udruženje*, Zagreb – hotelska oprema

Sigurnim korakom u sezonu '81

HTC DUBRAVA – BABIN KUK PROGLAŠEN ŠAMPIONOM DALMATINSKOG TURIZMA U 1980. GODINI; IZVOR: DUBRAVA – LIST HOTELSKO TURISTIČKOG CENTRA 'DUBRAVA – BABIN KUK', 6/1981.

i razonodu, a sve to uz diskretnu popratnu izgradnju i smještajne kapacitete koji će biti niski i razvedeni, ali u ekonomskim granicama građevinarstva. Investicijski program prezentiran je u jesen 1972., a obuhvaćao je izgradnju čak devet hotela ukupnog kapaciteta 5.000 kreveta, s time da je radi dopune hotelskih usluga i očekivanih 3.000 dnevnih posjetitelja na vrhuncu sezone predložena dodatna izgradnja specijaliziranih trgovina, restorana, klubova i drugih uslužnih sadržaja. Odmah po prihvaćanju programa pristupilo se izradi triju alternativnih rješenja i idejnom projektu koji je u obzir morao uzeti kako očuvanje postojećeg vegetacijskog pokrova i blizinu visokovrijednog urbanog i arhitektonskog nasljeđa tako i vizualnu izloženost nove građevne strukture s glavnog morskog i kopnenog prilaza (gruška luka i Jadranska magistrala). Na-

pokon, u siječnju 1973. na površini od oko 89 ha utvrđeno je konačno rješenje. Ono je predviđalo grupaciju cjelogodišnjih sadržaja na zapadnom dijelu poluotoka gdje su smješteni hoteli više kategorije te centar naselja s uslužnim i zabavno-rekreativnim sadržajima. Grupacije hotela niže kategorije, vrtić, igralište za djecu i podcentar s restoranima za dnevne posjetitelje, kao i gospodarski blok s centralnim parkiralištem pozicionirani su istočno, dok je na obalnom području predviđeno uređenje i izgradnja nekoliko kupališta i lučica. Time je područje s najvrjednijim vegetacijskim pokrovom očuvano za izgradnju sportskih igrališta, trim-staze, šetališta i drugih sportsko-rekreativnih površina.

Idejni projekt prihvaćen je već u travnju iste godine. Njegova razrada uslijedila je u Zagrebu, a glavna obilježja bila su integracija sustava modularnih jedinica (modul = sobna jedinica), unifikacija svih građevinskih, obrtničkih i instalacijskih detalja te maksimalno moguće ponavljanje glavnih konstruktivnih elemenata. Oblikovanje centra naselja referiralo se na matricu starih srednjovjekovnih mediteranskih gradova poput one povijesnog Dubrovnika s ulicama koje se slijevaju na središnji trg – Stradun. Konačno, u ožujku 1974. započeli su pripremni radovi, a s izgradnjom se krenulo ni godinu dana kasnije. Bilo je to najveće turističko gradilište u Jugoslaviji i jedno od najvećih u svijetu, koje je u Hrvatskoj dočekano s oduševljenjem, ponajprije zbog toga što je nakon dvogodišnje stagnacije u turističkoj izgradnji njime bio najavljen novi zamah hotelijerske industrije.

U prvoj fazi izgrađeni su hotel *de luxe* (*Dubrovnik President*), tri hotela A kategorije (*Argosy*, *Plakir* i *Tirena*), centar naselja, gospodarski centar i dio sportske infra-

strukture, a koji su predani na upotrebu 5. lipnja 1976. Turističko naselje dobilo je ime *Dubrava – Babin kuk* ubrzo postavši pravo osvježanje u ukupnoj turističkoj ponudi, tim više što je po svojim koncepcijsko-organizacijskim odlikama odskakalo od uobičajene konfekcije novih hotelskih naselja. Budući da je od samih početaka planiranja i projektiranja polazište bilo kako Babin kuk ne može biti izolirano mjesto odmora turista koji u njemu borave, novoizgrađena urbana sredina obilovala je ambijentima različitih ugođaja i namjene, a k tome još i za različite grupe korisnika, postavši svojevrсна dopuna javnih sadržaja i stanovnicima Dubrovnika. Tako su između Trga od fontane i Trga od trubadura (Trga Marina Držića), u ulici koja je popularno nazvana Mali Stradun, otvoreni ekskluzivni butici, galerije sa suvenirima i umjetninama, trgovine, restorani i kafići, slastičarnice, pošta, banka, agencije, igraonice i klubovi. Mali Stradun postao je središnje mjesto okupljanja, mjesto organizacije raznovrsnih kulturno-zabavnih programa i folklorno-glazbenih priredbi.

4: MALI STRADUN DANAS

Četiri desetljeća kasnije stanje se uvelike promijenilo. O tome piše i aktualni Generalni urbanistički plan u kojemu stoji kako *budući razvitak turizma te nužna transformacija postojeće izgradnje u turističke objekte više kategorije, ima utjecaj i na područje Babina kuka, gdje zahvatima na postojećim ugostiteljsko-turističkim građevinama i novom izgradnjom treba ostvariti ciljeve vezane uz novu kvalitetu turističkog područja. Takav pristup nužan je posebno i iz razloga što postojeća turistička struktura izgrađena u periodu 1971. do 1987. godine ne može udovoljiti zahtjevima današnjeg i budućeg turističkog tržišta. Upravo*

*takvi novi trendovi u okviru suvremenog turizma traže da se i unutar dijela područja Babina kuka, definiranog kao prostora za razvoj turističke djelatnosti, provede promjena postojećeg korištenja prostora vezano uz njegove izgrađene i neizgrađene dijelove. Pri tome treba istražiti i utvrditi mogućnosti redizajna postojećih struktura i njihovog usklađivanja sa novim trendovima, dok na danas neizgrađenim ili neadekvatno korištenim dijelovima prostora treba osmisliti nove strukture koje će svojim standardom, sadržajnošću i oblikovanjem udovoljavati ne samo današnjim, nego i budućim uvjetima turističke potražnje. Nedvojbeno je, dakle, kako zona Maloga Straduna više ne zadovoljava ni potrebe ponuditelja usluga, kao ni potrebe konzumenata ponuđenih usluga i postojećih javnih sadržaja, a na temelju čega i proizlazi sklonost njezinu redizajnu i prostornom redefiniranju. Međutim, zašto je ta ista zona dugi niz godina mogla egzistirati kao svojevršni *paralelni centar grada*? Razloge otkriva upravo urbanistička geneza turističkog naselja Babin kuk, kojoj su prethodile i sustavno je pratile nebrojene studije i ekspertize, višestruka analiza tržišta i stvarnih potreba lokalne zajednice, kao i kontinuirane prilagodbe predloženog investicijskog programa. Takvi i/ili slični metodološki obrasci nameću se kao preduvjet reaktivaciji ili pak novim sadržajnim usmjerenjima Maloga Straduna i Babina kuka, a nikako ona prostorno-planska dokumentacija koja s današnje točke gledišta počiva na zastarjelim postavkama s vrlo upitnim i nejasnim ciljanim rezultatima. Problem je tim veći kada su ti isti prostorni planovi, kao što je u slučaju Dubrovnika, višestrukim izmjenama i dopunama izgubili svoja strateška usmjerenja te su svedeni na provedbenu razinu, što zasigurno*

ne može jamčiti dugoročno održiva rješenja.⁷

GUP je za zonu Maloga Straduna propisao mogućnost rekonstrukcije (nadogradnje) u svrhu poboljšanja kvalitete usluge postavivši pritom dva bitna uvjeta – zadržavanje postojećeg koeficijenta izgrađenosti i obvezu provođenja arhitektonsko-urbanističkog natječaja za cjelinu. Samim time natječajni je program tražio rješenje cjelokupnog fizičkog korpusa, a koje će isključiti opasnost od narušavanja vizura te uz uvažavanje šireg prostornog konteksta i zatečenih oblikovnih principa anticipirati mogućí daljnji razvoj zone očuvanjem javne namjene sadržaja uz šetnice i trgovu. Međutim, iz prethodnog je razvidno kako bi natječaj za rekonstrukciju Maloga Straduna trebao biti tek prvi dio mogućeg znatno obimnijeg i složenijeg rekonstrukcijskog zahvata, odnosno cjelovite prostorne rekonstrukcije Babina kuka o kojoj je potreban široki javni i vlasnički konsenzus, a što i dalje ostaje dugoročni cilj. No dok ta točka ne dođe na dnevni red, fokus struke, javnosti i osobito javne uprave treba biti na Malom Stradunu. Jer mnoga su pitanja ostala otvorena,⁸ a to s pravom pobuđuje sumnju i nažalost nameće zaključak kako je provedenim natječajem zadovoljena tek još jedna forma i da će se prave posljedice na prostor i grad

MALI STRADUN; IZVOR: UGOSTITELJSTVO – TURIZAM, 4/1981.

vidjeti u bliskoj budućnosti. A tada, kada se svi zapitaju što se to s Babinim kukom zapravo zbilo, već će biti prekasno. ■

LITERATURA

1. *Projekt Južni Jadran. Dubrovnik. Generalni plan.* 1969. Sweco, Sweden, and associates, Denmark, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb.
2. *Projekt Južni Jadran. Dubrovnik – Babin kuk. Urbanistički projekt.* 1969. Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb. Sweco, Sweden, and associates, Denmark.
3. *** Urbanistički projekt Babinog kuka kod Dubrovnika. *Arhitektura* 23. 1969. Savez arhitekata Hrvatske, Zagreb. 104: 25–30.
4. Marinović, A. 1970. Temeljne postavke Generalnoga urbanističkog plana Dubrovnika. *Dubrovački horizonti* 2, Zagrebačka podružnica Društva prijatelja dubrovačke starine, Zagreb. 3–8.
5. Marinović, A. 1971. O prostornom planu Dubrovnika. *Arhitektura* 25. Savez arhitekata Hrvatske, Zagreb. 111–112: 61–65.
6. *** Turističko hotelsko naselje Babin kuk. *Arhitektura* 26. 1972. Savez arhitekata Hrvatske, Zagreb. 115: 52–58.
7. Weiner, N. 1977. Hotelsko turistički centar „Dubrava – Babin kuk“ Dubrovnik. *Čovjek i prostor* 24. Savez arhitekata Hrvatske, Zagreb. 286: 4–9.
8. Karlovac, M. 2008. *Teorija planiranja održivog turističkog proizvoda.* Školska knjiga, Zagreb.
9. Generalni urbanistički plan Grada Dubrovnika. *Službeni glasnik Grada Dubrovnika* 3/14.
10. Duić, R.; Benić, B. 2017. *Program za arhitektonsko-urbanistički natječaj za rekonstrukciju zone Mali Stradun u turističkom kompleksu Babin Kuk.* Dubrovnik.

7 Generalni urbanistički plan Grada Dubrovnika usvojen je još 2005. godine.

8 Zašto je poništen prvi natječajni postupak? Zašto je u ponovljenoj proceduri angažiran drugi provoditelj? Zašto je obavijest o izložbi natječajnih radova objavljena samo u jednom lokalnom tjedniku, i to svega dan prije njezina otvorenja (nedjelja, 5. svibnja 2019. u 13 sati)? Zašto predstavnici medija nisu pozvani na otvorenje izložbe i na razgovor s ocjenjivačkim sudom?